

İZMİR İKTİSAT KONGRESİNİ ÖĞRENİYORUZ

Ayten KİRİŞ[†] Esra Sine İLHAN[‡] Neriman TUNÇ[†] Emine TİRİÇ[†]

ÖZET

Bu makalede İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi çerçevesinde İzmir İktisat Kongresi ile ilgili hazırlanan etkinlikler sunulmaktadır. Etkinlik, öğrencilerin aktif bir şekilde katılımlarıyla dersi öğrenmelerini amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi, İzmir İktisat Kongresi, Drama.

ABSTRACT

In this essay; the activities, which are designed for History of Turkish Revolution and Atatürk's Principles lesson for grade 8 in primary school, are presented. The aim of the activity is to the active participation of the students.

Key words: History of Turkish Revaluation and Atatürk's Principles, İzmir Economic Congress, Drama

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi 8. sınıfta haftada ikişer ders saati olmak üzere öğretim yılı boyunca 72 saatlik bir ders süresi ön görülerek hazırlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve

Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında (2006) belirtildiği gibi; öğretmen, olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalı, bilgi verici bir rol üstlenmek yerine, öğrencilerinin tarihî olaylarla ilgili anlam kurmalarına yardımcı olmalıdır. Yapılandırmacı anlayışa uygun olarak, tarih derslerinin öğrenci merkezli olarak hazırlanmış etkinliklerle işlenmesi öngörülmektedir. Buna yönelik olarak programda öneri niteliğinde etkinlik örnekleri verilmiştir. Öğretmenler derslerinde kazanıma uygun başka etkinlik örneklerini kullanabilirler. Ancak Aktekin ve ark. (2009) tarafından yapılan proje çalışmasında da ilk ve ortaöğretimdeki öğretmenlerin etkinlik bulma ve oluşturmada sıkıntılar yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bu konuda öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi “Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesi içerisinde yer alan “İzmir İktisat Kongresi’nde alınan kararları, millî iktisat anlayışı ve tasarruf bilinci açılarından inceler.” kazanımına yönelik olarak verilen “Misak-ı İktisadi (İzmir İktisat Kongresi) kararları içerik analizi yöntemi ile incelenir.” etkinlik örneğini desteklemek ve alternatif çalışma örnekleri sunmak amacıyla geliştirildi. Etkinliğin pilot uygulaması Muğla’da bulunan bir İlköğretim okulunda 8. Sınıf öğrencileri ile Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde araştırmacılar

[†] Yrd. Doç. Dr. Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü. aytenkiris@mu.edu.tr

[‡] Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği.

tarafından gerçekleştirildi.

Tarih dersinde öğrenciyi aktif kılmak ve dersin daha verimli geçmesini sağlamak için değişik yöntemler kullanılabilir. Bu etkinlikte, öğrencilerin gruplar halinde çalışmaları sağlandı. Ayrıca etkinlikte bir yöntem olarak yaratıcı drama kullanıldı. Plibin ve Myers (1991), tarafından yapılan çalışma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde, öğrenci dramadan yararlanarak somut yaşantılar kurabilir ve yarattığı bireysel anlamlara göre dünyada yaşanan olgu ve olayları değerlendirebilir sonucuna ulaşılmıştır (Akt, Üstündağ, 2006) Bir yöntem olarak dramanın sosyal bilgiler derslerinde kullanımının öğrencilerin öğrenme ve derse yönelik tutumlarına etkisinin yüksek olduğu yapılan diğer çalışmalarla da ortaya konmuştur (Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Altıkulaç ve Akhan, 2010). Özellikle tarihsel karakterlerin dramatize edilmesi, öğrencilerin tarihsel şahsiyetleri daha iyi anlamalarını sağlar (Altıkulaç ve Akhan, 2010, Stradling, 2003).

İlk ve ortaöğretimde sosyal bilgiler ve tarih derslerinde öğrencilerin tarihçinin yaptığı işi anlamalarını sağlamak amacıyla birincil elden kaynakların kullanılması ve öğrencilerin bunları sorgulamasının sağlanması son derece önemlidir

(Doğan, 2007). Etkinlikte Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir İktisat Kongresinde yaptığı açılış konuşması metni süre yetersizliği nedeniyle kısaltılarak birinci elden kaynak olarak öğrencilere dağıtıldı. Böylece öğrencilerin tarih konularını işlerken birinci elden kaynaklar ile çalışarak hayali düşüncelerini yani kendilerini İzmir İktisat Kongresine katılmış gibi hissetmeleri sağlanmaya çalışıldı. Ayrıca etkinlikte görsel öğelerin kullanılmasına dikkat edildi. Böylece hem görsel zekâyâ hitap etmeye hem de öğrencilerin görsellerden yola çıkarak soyut kavramları anlamlandırmaları ve geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurmaları sağlandı. Derse güncel bir afiş ile gelerek, öğrencilerin dikkatleri çekildi ve konular arasında bağlantı kuruldu.

8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi “Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesi çerçevesinde öğrencilerin İzmir İktisat Kongresinde kimlerin yer aldığı, kongrede nelerin yaşandığını, alınan kararların neler olduğunu anlamalarını ve günümüzle bağlantı kurmalarını sağlamak amacıyla bu etkinlik tasarlandı.

ETKİNLİĞİN UYGULANMASI

Bu kısımda 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı içerisinde yer alan 4. Ünitenin 3. Kazanımına yönelik bir etkinlik sunulacaktır. Bu çalışma, İlköğretim 8. Sınıf öğrencileri ile 1 ders saati içerisinde gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin amacı, öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılımını sağlayarak İzmir İktisat Kongresinin toplanma nedenlerini, kongrede yaşananları anlamlandırmasını ve olaylar arasında çıkarımlarda bulunmasını sağlamaktır.

Materyaller:

- ✓ Yapıştırıcı bant (tack-it olabilir), İzmir İktisat Kongresi ile ilgili afiş (A3 kağıdı üzerine çıktısı alınarak etkinliğin

uygulanması esnasında tahtaya yapıştırılmış olan afiş Ek 1’de sunulmuştur. Ayrıca aynı afiş derse giriş aşamasında A4 kağıda iki tane sığacak şekilde çıktısı alınıp el ilanı şeklinde kullanılmıştır.),

- ✓ renkli karton (İzmir iktisat kongresinde alınan kararlar sınıfın arkasından da görülebilecek şekilde yazılır ve bunlar drama çalışması esnasında tahtaya yapıştırılır),
- ✓ Atatürk’ün İzmir İktisat Kongresi Açılış Konuşması (Bu konuşma metni grup çalışmasında öğrenciler tarafından kullanılmış olup, Ek 2 de sunulmuştur), çalışma kağıdı (Ek 5).

Dersin başında, Ek 1 de yer alan Afiş tahtaya asılarak öğrencilerin dikkatleri çekildi.

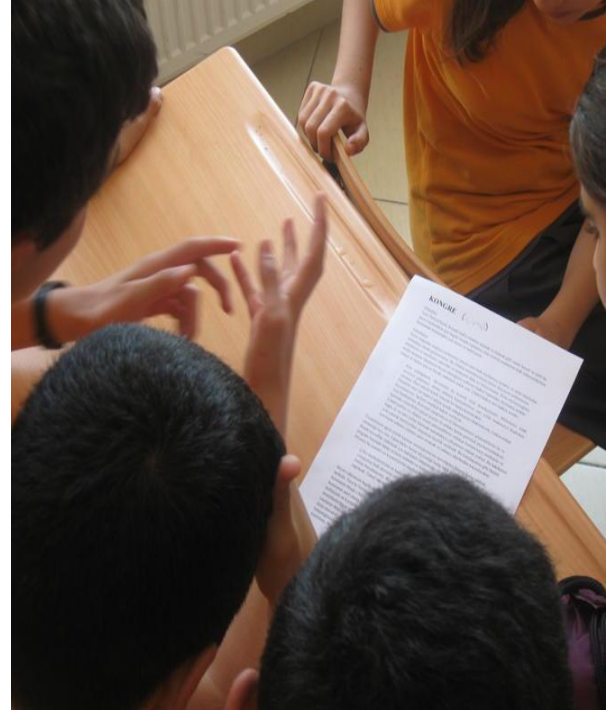
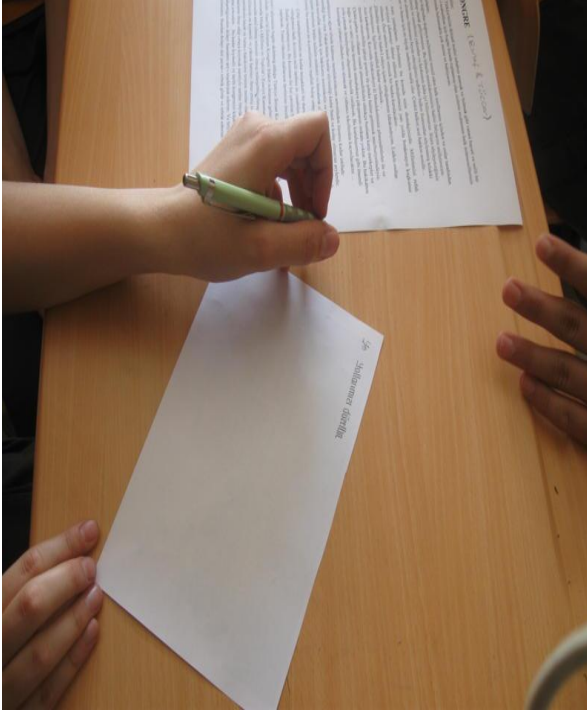

Fotoğraf 1. Pilot Uygulama Esnasında Tahtaya Asılan Afiş

Tahtaya asılan afişi anlamaya yönelik “Afişin konusu ne?, Afişte belirtilen sempozyumun gerçekleştirildiği zaman ve mekanı söyleyiniz?, Afişte belirtilen etkinliğin konusu size neyi çağırırdı? şeklinde sorularla derse başlandı. Daha sonra sınıftan iki öğrenci seçilerek, bir öğrenciye el ilanı olarak A4 kağıda iki tane sığacak şekilde çıktısı alınıp çoğaltılmış olan bu afişi şehir meydanında dağıttığını, diğer öğrenciye de şehir meydanında dolaşırken el ilanını dağıtan arkadaşına denk geldiğini ve niçin böyle bir sempozyum düzenlendiği, sempozyumda ne gibi konular konuşulmuş olabileceği ve sempozyumun konusunu tarihsel bir olayla alakalı olup olmadığını anlamaya yönelik doğaçlama yapmaları istendi. Daha sonra elinde el ilanı olan öğrenci sınıfta dolaşarak arkadaşlarına da bu el ilanlarını dağıttı ve arkadaşlarından gelen bazı sorulara cevap verdi böylece derse karşı ilgilerinin artmasına yönelik ilginç diyaloglar yaşandı. Bu sırada öğrencilere “Kongre” ve “sempozyum” kavramları açıklanarak “Niçin böyle bir etkinlik hazırlanmış olabilir?” sorusu soruldu ve 1923 tarihli İzmir İktisat Kongresi ile bağlantı kurulmaya çalışıldı. Öğrencilere Ek 2’de yer alan

“Bilgi Notu”ndan yola çıkılarak İzmir İktisat Kongresinin ne amaçla, nerede ve ne zaman toplandığı, kimlerin katıldığı hakkında açıklamalarda bulunuldu.

Yeterli bilgi verildikten sonra İzmir İktisat Kongresine katılan çiftçi, esnaf, sanayici ve işçi sınıflarını temsil etmelerini sağlayacak şekilde öğrenciler 4 gruba ayrıldı. Her öğrenci grubuna İzmir İktisat Kongresinde yer alan bir kesimin ismi verildi. Her gruba kendilerine adını aldıkları kesimin temsilcileri olarak İzmir İktisat Kongresine katıldıklarını hayal etmeleri söylendi. Mustafa Kemal’in İzmir İktisat Kongresinin açılışında yaptığı konuşma metninin kısaltılmış hali (Ek3) dağıtıldı. Her gruptan konuşma metnini okumaları ve bu metne göre İzmir İktisat Kongresinde temsil ettikleri kesimin istek ve arzuları ile ilgili cümlelerin altını çizmeleri istendi. Daha sonra gruplara konuşma metninden yola çıkarak ve dönemin şartlarını düşünerek temsil ettikleri kesimin kongrede Mustafa Kemal Paşa’dan ne gibi isteklerde bulunmuş olabileceklerini düşünmelerini ve bu istekleri çalışma kağıdına yazmaları söylendi.

Fotoğraf 2. Öğrenciler Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir İktisat Kongresinin Açılışında Yaptığı Konuşma Metnini İncelerken

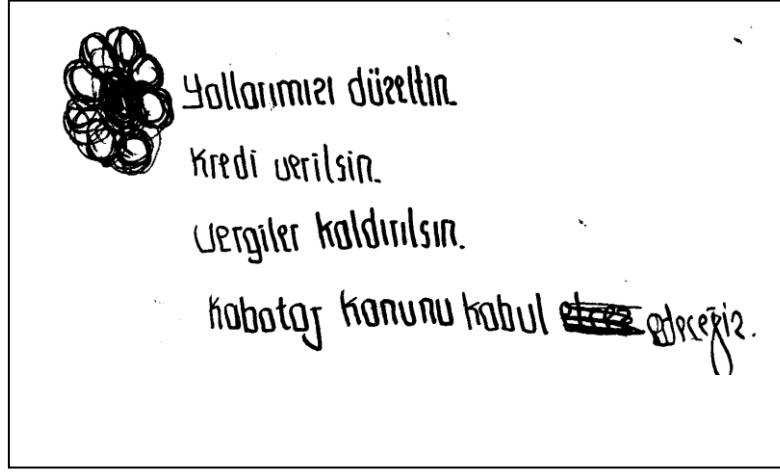
Gruplara çalışmaları için 7 dakika süre verildi. Bu süre içerisinde gruplar tek tek dolaşıldı ve çalışmaları gözlemlendi. Konuşma metninde anlamadıkları kelimeler açıklandı. Ek olarak, Birinci elden kaynak olarak verilen Mustafa Kemal Paşa'nın konuşma metninin daha

iyi anlaşılması için öğrencilere kelimelerin anlamlarının yazıldığı sözlük dağıtıldı (Ek 6). Etkinliğin uygulanması esnasında grupların isteklerini yazdıkları kağıtlardan bazı örnekler aşağıda yer verilmiştir.

Özel sektöre teşebbüs
 X Hammaddeler yeterliliği (Hammaddeler)
 X Para yeterliliğinden ~~etken~~ kredi verilmesi
 için banka kurulması
 X Sanayicilerle olan işbirlikleri
 X Sanayi tesisleri isteyecekleri
 X Bire destek olarak sermaye isteyebi-
 lirleri
 X İnsanları sanayiye teşvik edecek
 maddeler çıkarılacak.
 X Sanayiye destek vergisi
 (Sanayici Grubu)

-Amblem değişimi (Elektrikli Zestere)
 -Sebeka hali
 -Zam
 -Sigorta
 -Ağır iş şartları kaldırılmalı
 -Makara
 -otomobil
 -Şömeneler
 -Sose
 -Soyunma Zebir

(Amele Grubu)

Grup olarak çalışmaları için verilen sürenin bitiminde; sınıftan Mustafa Kemal Paşa'yı canlandırması için bir gönüllü öğrenci seçildi. Gruplar çalışma kağıtlarına yazmış oldukları isteklerini İzmir İktisat Kongresine katılmış gibi Paşa'ya iletti ve Paşayı canlandıran gönüllü öğrencinin konuşma metnini (Ek3) kullanarak grupların gelen isteklere cevap vermesi sağlandı. Cevap verirken konuşma

metninde yer alan ifadelerden yola çıkarak kongre sonucunda hangi kararların alınmış olabileceği üzerinde beyin fırtınası yapıldı. Öğrencilerden gelen yanıtlara geribildirim verilerek, daha önce araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve üzerinde Misak-ı İktisadi kararlarının yer aldığı kartonlar aşama aşama tahtaya yapıştırıldı. Böylece sözlü ifadeler görsel öğelerle desteklendi.

Fotoğraf 3. Dersin İşlenişi Esnasında Aşama Aşama Tahtanın Durumunu Gösteren Fotoğraf

Dersin sonuna doğru, öğrencilerden 2'şer kişilik gruplar oluşturuldu ve gruplara Ek1'de yer alan afişten yola çıkarak "Kendilerini 1923 yılında yaşıyormuş gibi

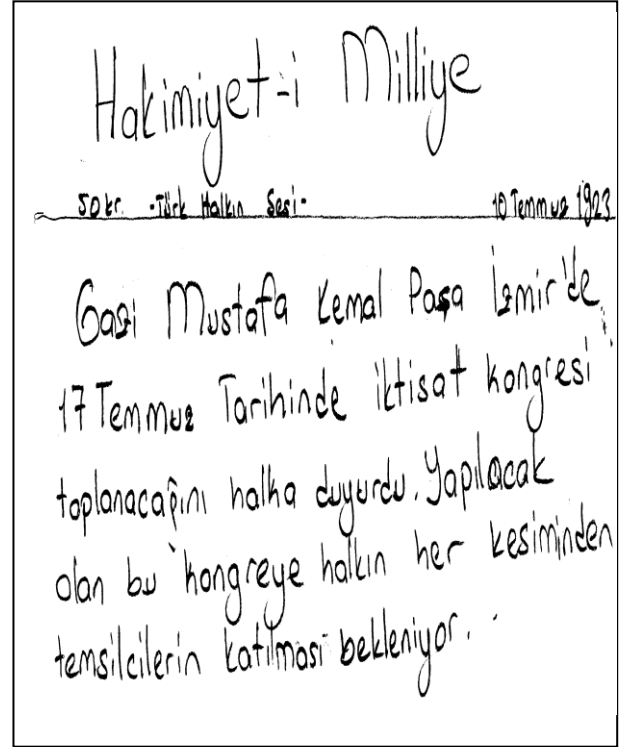
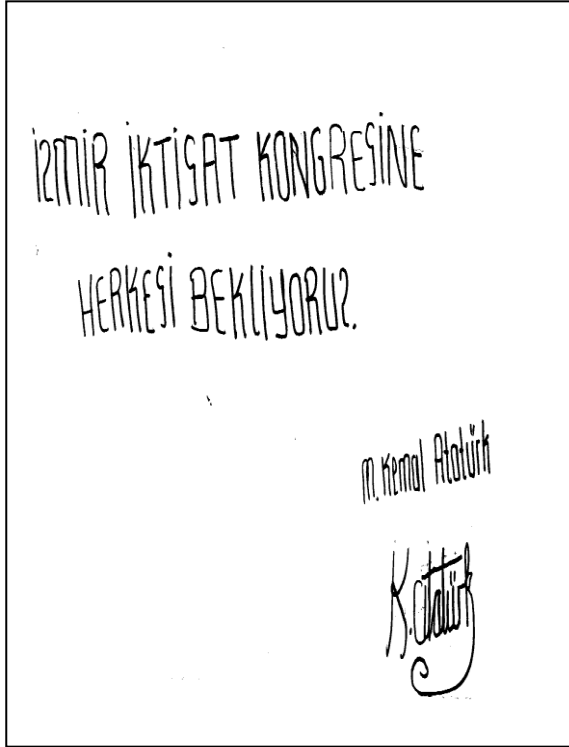
düşünmeleri istenerek İzmir'de yapılacak kongreyi halka duyurmak adına neler yapılmış olabilir?" sorusuna cevaben örnekler hazırlamaları için A4 kağıdı dağıtıldı.

Fotoğraf 4. Öğrenciler İkişerli Grup Halinde Çalışırken

Etkinliğin uygulandığı sınıftaki öğrenciler kendilerini 1923 yılında yaşıyormuş gibi düşünerek, İzmir’de toplanacak olan kongrenin yapılacağını duyurulması ile ilgili gazete yazısı, afiş, el ilanı, kartpostal ve davetiye şeklinde kongre hakkında ürünler tasarlamışlardır. İkişerli grup olarak değerlendirme etkinliği hazırlayan

öğrencilerin istekli bir şekilde çalışmaya katıldıkları, dersin başında kendilerine dağıtılan İzmir İktisat Kongresi ile ilgili el ilanlarını ve afiş bilgilerini daha dikkatli bir biçimde tekrar inceledikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin çalışma kağıtlarından örnekler aşağıda yer almaktadır.

Amanullah Han	Musul için
Türkiye'ye geliyor.	kitelik gün.

Hand-drawn sketch of a tree with a hammer and sickle in its canopy, a small house with a flag, a landscape with mountains, and a box of text.

إِنِّي إِتَّعِيتُكَ

A handwritten diagram of a 3D object, possibly a cylinder or cone, with labels 'a' and 'b' indicating dimensions. The object is drawn in perspective, with a circular base and a curved surface. The label 'a' is placed near the top edge, and 'b' is placed near the bottom edge.

Hilal Can USTÜN
Nur Ayşe ÖZDEMİR

KONGRES

HERKES

Bekleria

= ÇİFTÇİ =

Unravel

A hand-drawn diagram of a building with three towers. The left tower is labeled 'ECONOMIA', the middle tower is labeled 'MORAL', and the right tower is labeled 'SOCIAL'. Below the towers is a base labeled '= TOCAR de ESNAF='.

Kongresinde alınan kararlar ve bu kararlar ışığında yapılan inkılâpları eşleştirmeleri istendi. Cevaplamaları için verilen sürenin bitiminde doğru cevaplar söylenerek ders bitirildi.

DEĞERLENDİRME

Dersin sonunda öğrencilere derse karşı tutumları ve bu şekilde işlenen bir dersin yararlı olup olmadığı hakkında düşünceleri soruldu. Öğrencilerden alınan yanıtlar olumlu oldu. Özellikle Paşa rolünde olan öğrenci kendini tam kongrede gibi hissettiğini söyledi. Diğer öğrencilerde kendilerini o dönemde yaşayan insanların yerine koyduklarını söylediler. Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir İktisat Kongresinde yaptığı açılış konuşması metnine göre kongreye katılmış grupların isteklerinin ne olabileceğine yönelik yapmış oldukları çalışmada bir grup öğrencinin çalışma kağıdında “kabotaj kanunu” na yer verdikleri yukarıdaki örneklerde de görülmektedir. Etkinliğin pilot uygulamasının yapıldığı zaman öğrenciler Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programında (2006), 4. Ünitenin 11. Kazanımında Kabotaj Kanunu ile ilgili bilgileri kazanmışlardır. Dolayısıyla öğrencilerin etkinlik içerisinde bilgilerini kullanabildikleri yorumu yapılabilir.

Dersin sonuna doğru ikiye bölünmüş grup olarak yaptıkları etkinlikte çok eğlendikleri ve bilgileri arasında bağlantı kurdukları kendilerini 1923 yılındaymış gibi hissederek dönemin şartlarına uygun ürünler hazırladıkları görüldü. Hazırladıkları ürünlerde Arap Alfabetini kullanmaya çalışmaları, kongrenin düzenlendiği esnada henüz harf inkılabının gerçekleşmediğini kavradıklarını göstermesi açısından ilginç

bulunmuştur. Bazı öğrenciler o tarihte mürekkep kullanıldığını düşündüğü için mektuplarda mürekkep lekeleri bıraktı, bazıları 1920’lerde yayınlanan Hâkimiyeti Milliye gazetesine ilan verdi, bazıları da rulo şeklinde fermanlar hazırladı ve bazıları da Kazım Karabekir’in o konferansta yer aldığını düşünerek ismine yer verdi. Ayrıca öğrencilerin Ek 1’deki afişte yer alan çekiç, fabrika, tarla resimlerini sorgulayıp kendi afişlerinde kullanmaya çalıştıkları gözlemlendi. Bütün bu sınıf içi çalışmalar, araştırmacılara dersin etkili ve verimli geçtiğini düşündürmüştür.

Fakat bazı öğrenciler dersin ne kadar eğlenceli olduğunu söyleseler de sınav odaklı bir sistemde zaman harcayıcı olabileceği yorumunu yaptılar. Ek olarak Mustafa Kemal Paşa'nın kongre açılış konuşmasının dilini ağır bulanlar oldu. Dolayısıyla metnin bazı kısımlarının biraz daha sadeleştirilebileceği düşünüldü. Dersin öğretmeni de bu yönde önerilerde bulunmuştur.

Bu etkinlikte öğrencilere İzmir İktisat Kongresi ile ilgili bir senaryo çalışması yapmaları konusunda ödev verilebileceği tasarlanmıştı. Ancak pilot uygulamada yapılan çalışmaların yeterli olduğu kanaatine varıldı. Bazı sınıflarda “afiş hazırlama” etkinliği yerine “senaryo yazımı” etkinliğine yer verilebilir. Buna yönelik araştırmacılar tarafından bir örnek hazırlanmıştır (Ek 5).

KAYNAKÇA

Aktekin, S.; Harnett, P.; Öztürk, M. ve Smart, D. (2009). Çoklu Bakış Açısıyla Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretimi Etkinlik Örnekleri. Ankara: Harf yayıncılık.

Altıkulaç, A. ve Akhan, N. (2010). 8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi ve Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Kullanılmasının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 3, sayfa 225-247.

Aykaç, Murtaza ve Adıgüzel, H. Ömer. (2011). “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi”, Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 19, Sayı 1, sayfa 297-314.

Doğan, Yasin. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Yazılı Kanıtların Kullanımı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hafizoğulları, Z. (2000). İzmir-İktisat Kongresi Görüşler ve Değerlendirmeler. Atatürk

Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 46, Cilt: XVI,
[http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler](http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler&IcerikNo=317)
[erik&IcerikNo=317](http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler&IcerikNo=317)

İnan, A. Afet.(1989). İzmir İktisat Kongresi, 17
Şubat - 4 Mart 1923, Türk Tarih Kurumu
Basımevi, Ankara 1989. Sayfa: 57-69.

İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat- 4 Mart 1923).
İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent kitaplığı,
İzmir, 2004.
tarihvemedeniyet.org/ekutuphane331. Adlı
internet adresinden 19.04.2011 tarihinde
alınmıştır.

Kaya, D.G. ve Durgun, A. (2009). 1923–1938
Dönemi Atatürk’ün Maliye Politikaları: Bütçe ve
Vergi Uygulamaları, SDÜ Fen Edebiyat
Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:19,
ss.233-249.

MEB (2006). 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti
İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim
Programı, Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu
Başkanlığı Yayınları.

Özçelik, Ö. ve Tuncer, G. (2007). Atatürk
Dönemi Ekonomi Politikaları. Afyon Kocatepe

Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt IX,
Sayı 1, s. 253–266
[http://www.aku.edu.tr/AKU/DosyaYonetimi/SO](http://www.aku.edu.tr/AKU/DosyaYonetimi/SO SYALBILENS/makale/c9s1m15.pdf)
[SYALBILENS/makale/c9s1m15.pdf](http://www.aku.edu.tr/AKU/DosyaYonetimi/SO SYALBILENS/makale/c9s1m15.pdf)adresinden
12.04.2011 tarihinde alınmıştır

Stradling, R. (2003). Tarihi Öğrenmek ve
Öğretmek - 20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl
Öğretilmeli. (Birinci Baskı) İngilizceden
Çeviren: Ayfer ÜNAL. İstanbul: Türkiye
Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Üstündağ, Tülay. (2006). Temel Eğitimde
Drama, Yaratıcı Drama (1985-1998 Yazılar),
(Editör, H. Ömer Adıgüzel), 2. Baskı, Ankara:
Naturel Yayıncılık.

İnternet adresleri

[http://www.izmiriktisatkongresi.com/2011afis.ht](http://www.izmiriktisatkongresi.com/2011afis.html)
[ml](http://www.izmiriktisatkongresi.com/2011afis.html).

[\(http://www.ekodialog.com/Konular/iktisat kon](http://www.ekodialog.com/Konular/iktisat_kongresi.html)
[gresi.html\)](http://www.ekodialog.com/Konular/iktisat_kongresi.html)

İzmir İktisat Kongresi çok önemlidir. Çok tarihidir. Nasıl ki Erzurum Kongresi felaket noktasına gelmiş olan bu milleti kurtarmak hususunda Misak-ı Millinin ve Teşkilat-ı Esasiye Kanununun ilk temel taşlarını tedarik hususunda amil olmuş, müessir olmuş müteşebbis olmuş ve bundan dolayı tarihimizde, tarih-i millimizde en kıymetli ve yüksek hatırayı ihraz etmiş ise, kongreniz dahi milletin ve memleketin hayat ve halas-ı hakikisini temine medar olacak düsturun temel taşlarını ve esaslarını ihraz edip ortaya koymak suretiyle tarihte büyük namı ve çok kıymetli bir hatırayı ihraz edecektir....Bu kadar kıymetli ve tarihi kongrenizi küşad etmek şerefini bana bahsettiğinizden dolayı hassaten arz-ı teşekkür ederim....Ve böyle bir kongreyi akdeden sizlersiniz. Bundan dolayı sizi şayan-ı tebrik görür ve tebrik ederim....

Mustafa Kemal Atatürk

Atatürk'ün 130. Doğum Yıldönümü ve 1923 İzmir İktisat Kongresi Onuruna

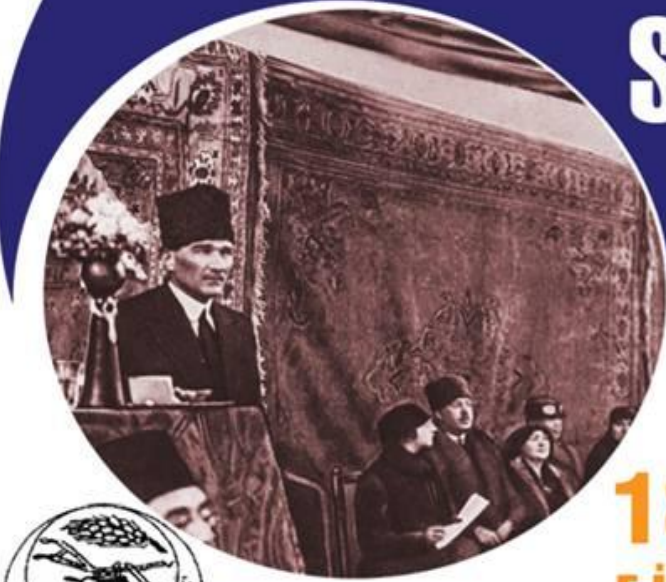
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ SEMPOZYUMU ve YERLİ MALLARI SERGİSİ

18-19 ŞUBAT 2011

E.Ü. Atatürk Kültür Merkezi / Konak

Saat: 09:30

www.izmiriktisatkongresi.com

HİSDAŞ.SİDAŞ MEDYAPOL HALKLA İLİŞKİLER
0554 584 14 23 - 0232 421 48 52 - 421 05 57

Hisdas1983@yahoo.com

**İZMİR
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

EK 2

İZMİR İKTİSAT KONGRESİ HAKKINDA BİLGİ NOTU

Kurtuluş savaşı kazanıldıktan sonra kurtarılan yurdun her köşesi yakılıp yıkılmıştı. Yurtta yoksulluk son dereceye gelmişti. Ordu büyük ölçüde terhis edilmiş, masraflar görünüşte azalmış olsa da şimdi, daha büyük harcamalara gerek vardı. Vatan baştanbaşa yeniden kurulacaktı. Bu nedenle ekonomi alanında da bir takım devrimler gerçekleştirilmesi şarttı.

Ankara Hükümeti Lozan’da karşılaşılan zorlukları Türk ve dünya kamuoyuna duyurmak, ekonomik sorunları detaylı bir şekilde görüşmek ve ekonomik faaliyetler içerisinde yer alan toplumun her kesiminin birbirlerini tanımalarını sağlamak ve onların ihtiyaçlarını tespit etmek için İzmir İktisat Kongresi 17 Şubat-4 Mart 1923’tarihlerinde Gazi Mustafa Kemal liderliğinde toplumun her kesiminden temsilcilerin katılımıyla toplandı. Çiftçi, işçi, tüccar ve sanayicilerden oluşan 1135 kişinin katıldığı bu kongre 4 Marta kadar sürmüştü ve Misak-ı iktisadi ilkesi benimsenmiştir. Başkanlığını Kazım Karabekir’in yaptığı kongrede kongreye kadın işçilerde katılmış ve kongrenin kapanış kısmında Rukiye Hanım isimli bir kadın konuşma yapmıştır.

Liberal iktisadi görüşün hakim olduğu İzmir İktisat Kongresi’nde; piyasa ekonomisinin geliştirilmesi ve özel girişimciliğin teşvik edilmesi, millileştirme ve korumacı politikaların uygulanması, vergi sisteminin modernleştirilmesi ve vergilerin azaltılması, çalışanlara yeni sosyal hakların tanınması gibi konularda kararlar alınmıştır (Kaya ve Durgun, 2009).

Öğretmenler İçin Ek Bilgi:

Kongrede alınan kararlar, “Misak-ı İktisadi” ve “Çiftçi, Tüccar, Sanayici ve İşçi Gruplarına İlişkin Esaslar” olarak adlandırılan iki bölümde toplanmıştır:

İlk bölüme giren kararlardan bir bölümü şunlardır:

- Yerli üretimin geliştirilmesine çalışılacaktır.
- Lüks ithalattan kaçınılacaktır.
- Ekonomik gelişmeye katkısı olmak koşuluyla yabancı sermayeye izin verilecektir.

İkinci bölümde yer alan bazı kararlar ise şunlardır:

- Reji idaresi ve yönetimi kaldırılacaktır.
- Tütün tarımı ve ticareti serbest olacaktır, ihraç edilen tütünün işlenmiş olması gerekmektedir ve vergileri tüketiciden alınacaktır.
- Aşar kaldırılacak, yerine uygun bir vergi konulacaktır.
- Temettü vergisi gelir vergisine dönüştürülecektir.
- İç gümrükler kaldırılacak, koruyucu gümrük tarifeleri kabul edilecektir.
- Ziraat Bankası yeniden düzenlenecektir.
- Sanayicilere kredi vermek üzere bir Sanayi Bankası kurulacaktır.
- Teşvik-i Sanayi Kanunu’nun günün ihtiyaçlarını karşılar hale getirilmesi ve beş yıl sonra 25 yıl süreyle uzatılması sağlanacaktır.
- Türk limanlarında kabotaj hakkı sağlanması ve demiryolu, limanlar ile diğer ulaşım altyapısı geliştirilecektir.
- İşçilerin çalışma saatleri düzenlenecek ve 18 yaşından küçükler çalıştırılmayacak, haftada 1 gün çalışanlara tatil imkanı verilecektir.
- “Amele” kavramı yerine “İşçi” kavramı kullanılacaktır.
- Tüm işgücüne sendika hakkı tanınacaktır (Özçelik ve Tuncer, 2009; Kaya ve Durgun, 2009).

Kongreye; tüccar, çiftçi, sanayici ve işçi kesimlerinin delegeleri katılmıştır (http://www.ekodialog.com/Konular/iktisat_kongresi.html).

Tüccar Grubu: Dört grup arasında kongreye en hazırlıklı ve örgütlü biçimde katılan tüccar grubuydu. Kongreden önce İstanbul’da bir Milli Türk Ticaret Birliği kurulmuş ve ayrıntılı raporlar hazırlayarak görüşlerini oluşturmuşlardır. Ticaret grubunun kongrece benimsenen maddeleri şunlardı: *Hükümetinde ortak olacağı bir “ticaret ana bankası” kurulması; kambiyo ve borsa işlerinin düzeltilmesi, Cuma günlerinin herkes için resmi tatil olması, madenler ve ormanlarla ilgili yasaların; deniz ticaretinin, ticaret işlerinin ve gümrük işlemlerinin yeniden düzenlenmesi, tekellerin kaldırılması, iktisat eğitimine önem verilmesi ve gelir vergisinin, ulaştırma ve haberleşme alanlarında ticari işlemlere kolaylık sağlanması.*

2. Çiftçi Grubu: Tüccar grubu gibi örgütlü olmamakla birlikte ülke nüfusunun o günlerde %80 dolayında bir bölümünü temsil ettiklerinden, sayısal ağırlıkları fazlaydı.

Çiftçiler aşarın ve tütün tekelinin (Reji kaldırılmasını), tarım kredi olanaklarının artırılmasını, güvenlik sorunun çözümünü istiyorlardı.

3. Sanayici Grubu: Gümrükler yolu ile sanayinin dış rekabetten korunmasını, makine ve araç dış alımında vergi bağışıklığı sağlanmasını, Sanayi-i Teşviki Yasası’nın yeniden düzenlenmesini, sanayi bankasının kurulmasını, sanayi eğitimi ve sanayi odalarının düzenlenmesiyle ilgili ilkeleri dile getiriyordu.

4. İşçi (Amele) Grubu: Günlük çalışma süresinin 8 saatle sınırlandırılması, ücretli izin, toplumsal güvenlik önlemleri, hastalık, doğum, evlenme yardımı ve sigorta sağlanması, iş güvenliği, yeni açılacak tüm işlerin Türklere verilmesi, 1 Mayıs gününün işçi bayramı olması gibi düzenlemeler istiyordu. Ayrıca “amele” şeklinde hitabet yerine “işçi” denmesi kabul görüyordu.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN İZMİR İKTİSAT KONGRESİNDE YAPTIĞI AÇILIŞ KONUŞMASININ KISALTILMIŞ ŞEKLİ

"Efendiler;

Aziz Türkiye'mizin iktisadi tealisi esbabını aramak ve bulmak gibi vatani hayati ve milli bir gaye-i mukaddese için bugün burada toplanmış olan sizlerin muhterem halk mümessillerinin huzurunda bulunmakla çok mesut ve bahtıyırım.

Efendiler;

Uzun gafletlerle ve derin lakaydi ile geçen asırların bünye-i iktisadiyemizde açtığı yaraları tedavi etmek ve çarelerini aramak; memleketi mamuriyete milleti refahiyet ve saadete isal yollarını bulmak için vuku bulacak mesainizin muvaffakiyetle neticelenmesini temenni eylerim.

Arkadaşlar;

Sizler doğrudan doğruya milletimizi temsil eden halk sınıflarının içinden ve onlar tarafından müntahab olarak geliyorsunuz. Bu itibarla memleketimizin halini ihtiyacını milletimizin elemelerini ve emellerini yakından ve herkesten daha iyi biliyorsunuz. Sizin söyleyeceğiniz sözler alınması lüzumunu beyan edeceğimiz tedbirler halkın lisanından söylenmiş telakki olunur ve bunun için en büyük isabetlere malik olur. Çünkü halkın sesi hakkın sesidir.

...İstiklal-i tam için şu düstur var: Hakimiyet-i Milliye hakimiyet-i iktisadiye ile tarsin edilmelidir. ... Bunların tahakkuk-i tammını temin için yegane kuvvet en kuvvetli temel iktisadiyattır. Siyasi ve askeri muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsun iktisadi zaferle tetvic edilemezse semere netice paydar olamaz.

...Fakat efendiler alelacele fütuhât yapanlar, sapanla fütuhât yapanlara binnetice terk-i mevki etmeğe mahkumdur. (Alkışlar) Bu bir hakikattir ki, tarihin her devrinde aynen vakidir. Mesela Fransızlar Kanada'da kılıç sallarken oraya İngiliz çiftçisi girmiştir. Bir müddet kılıçla sapan yekdiğeriyle mücadele etti. Ve nihayet sapan galebe çalarak İngilizler Kanada'ya sahip oldu. (Alkışlar)

Efendiler;

Kılıç kullanan kol yorulur, fakat sapan kullanan kol her gün daha çok kuvvetlenir ve her gün toprağa daha çok sahip olur. (Alkışlar)

...İktisadiyat, iktisadiyat diyoruz. Fakat arkadaşlar iktisadiyat demek herşey demektir. Yaşamak için, mesut olmak için, mevcudiyet-i insaniye için ne lazımsa bunların kaffesi demektir, ziraat demektir, ticaret demektir, say demektir, herşey demektir. Bütün bu hususta el'an memleket ve milletimizin ne halde olduğunu sizler çok güzel bilirsiniz. Tavsif etmek istemeyeceğim. Ancak memleketimizin vüs'ati ve nüfuzumuzun bu vüs'atle ne kadar gayrı mütenasib olduğunu da hatırlayınız. Bu vasi ve feyizli toprakları işleyebilmek, işletebilmek için noksan olan el emeğini behemehal fenni alat ile telafi etmek mecburiyetindeyiz. Memleketimizi bundan başka şömendöferler ile ve üzerinde otomobiller çalışır şoseler ile şebeke haline getirmek mecburiyetindeyiz. Çünkü garbın ve cihanın vesaiti bunlar oldukça, şömendöferler oldukça, bunlara karşı merkebeler ve kağıt ile ve tabii yollar üzerinde müsabakaya çıkışmanın imkanı yoktur.

Memleketimiz ziraat memleketidir. Bu itibarla, halkımızın ekseriyeti çiftçidir, çobandır. Binaenaleyh en büyük kuvveti, kudreti bu sahada gösterebiliriz ve bu sahada mühim müsabaka meydanlarına atılabiliriz. Fakat aynı zamanda sınaatımızı da tezyid ve tevsî etmek mecburiyetindeyiz. Eğer sanat hususunda yine müsamahakar olursak, o halde asar-ı sanayide yine haricin haraç-güzarı oluruz, mahsulat ve mamulâtın mübadelatı ve servete inkılabı için ticarete ihtiyacımız vardır. Ticaretimizin ağıyar elinde kalması memleketimizin servetinden lüzumu kadar istifade edememeği bais olur. Fakat bütün bunlar söylendiği kadar basit ve kolay olmayan şeylerdir. Bunda muvaffak olabilmek için hakikaten memleketin ve milletin ihtiyacına mutabık esaslı program üzerinde bütün milletin müttehit ve hemahenk olarak çalışması lazımdır. Hey'et-i aliyeniz bu esasatın en kıymetlilerini inşallah bulup ortaya koyacaksınız.

"...Arkadaşlar bence yeni devletimizin, yeni hükümetimizin bütün esasları, bütün programları iktisat programından çıkmalıdır. Çünkü demin dediğim gibi herşey bunun içinde mündemiçtir. Binaenaleyh evlatlarımızı o suretle talim ve terbiye etmeliyiz, onlara bu suretle ilim ve irfan vermeliyiz ki, alem-i ticaret, ziraat ve sınaatte ve bütün bunların faaliyet sahalarında müsmir olsunlar, müessir olsunlar, faal olsunlar, ameli bir uzuv olsunlar."

...Bu dakikada sami'lerinin çiftçilerdir, sanatkarlardır, tüccarlardır ve işçilerdir. Bunların hangisi yekdiğerinin muarızı olabilir. Çiftçinin sanatkâra; sanatkârın çiftçiye ve çiftçinin tüccara ve bunların hepsine, yekdiğerine ve ameleye muhtaç olduğunu kim inkâr edebilir.

...Bugün mevcut olan fabrikalarımızda ve daha çok olmasını temenni ettiğimiz fabrikalarımızda kendi işçilerimiz çalışmalıdır. Müreffeh ve memnun olarak çalışmalıdır. Ve bütün bu saydığımız sınıflar aynı zamanda zengin olmalıdır. Ve hayatın lezzet-i hakikisini tadabilmelidir ki, çalışmak için kudret ve kuvvet bulabilsin.

Efendiler,

Hey'et-i aliyenizin bugün akdedmiş olduğu Türkiye İktisat Kongresi çok mühimdir. Çok tarihidir. Nasıl ki, Erzurum Kongresi felaket noktasına gelmiş olan bu milleti kurtarmak hususunda Misak-ı Millinin ve Taşkilat'ı Esasiye Kanununun ilk temel taşlarını tedarik hususunda amil olmuş, müessir olmuş, müteşebbis olmuş ve bundan dolayı tarihimizde, tarih-i millimizde en kıymetli ve yüksek hatırayı ihraz etmiş ise, kongreniz dahi milletin ve memleketin hayat ve halas-ı hakikisini temine medar olacak düsturun temel taşlarını ve esaslarını ihraz edip ortaya koymak suretiyle tarihte büyük namı ve çok kıymetli bir hatırayı ihraz edecektir. (Alkışlar) Bu kadar kıymetli ve tarihi kongrenizi küşad etmek şerefini bana bahsettiğinizden dolayı hassaten arz-ı teşekkürat ederim. (Alkışlar)(Estağfurullah sesleri) Ve böyle bir kongreyi akdeden sizlersiniz. Bundan dolayı sizi şayan-ı tebrik görür ve tebrik ederim. (Teşekkür ederiz sesleri) Kongre küşad edilmiştir efendim.

Kaynak: Prof. Dr. A. Afet İnan, İzmir İktisat Kongresi, 17 Şubat - 4 Mart 1923, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989. Sayfa: 57-69.

EK 4. GENEL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki İzmir İktisat kongresinde alınan kararlar ile bu kararlar doğrultusunda yapılan çalışmaları eşleştiriniz.

- 1- Ulaştırma sorunları çözümlenecek
 - 2- Tarım ilkel yöntemlerden kurtarılacak
 - 3- Sanayinin gelişmesi ihmal edilmeyecek
 - 4- Yabancı tekellerden kaçınılacak
 - 5- İşverenlere kredi verecek bir banka kurulacak
 - 6- Çiftçiler kalkındırılacak, ağır vergiler kaldırılacak
- a- İş bankası (1924) kuruldu.
 - b- Aşar vergisi kaldırıldı. (17 Şubat 1925)
 - c- Teşvik-i Sanayi Kanunu kabul edildi. (28 Mayıs 1927)
 - d- Gümrük vergileri yükseltildi. (1929)
 - e- Demiryolları işletmesini devlet üstlendi.
 - f- Tarım Kredi kooperatifleri kuruldu (1924)

Cevap Anahtarı: 1=f ;2=f; 3=4; 4=e; 5=a; 6=b

EK 5

İZMİR İKTİSAT KONGRESİ İLE İLGİLİ SENARYO ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ

Efendiler;

Aziz Türkiye'mizin iktisadi tealisi esbabını aramak ve bulmak gibi vatani hayati ve milli bir gaye-i mukaddese için bugün burada toplanmış olan sizlerin muhterem halk mümessillerinin huzurunda bulunmakla çok mesut ve bahtıyarım.

Arkadaşlar;

Sizler doğrudan doğruya milletimizi temsil eden halk sınıflarının içinden ve onlar tarafından muntahab olarak geliyorsunuz. Bu itibarla memleketimizin halini ihtiyacını milletimizin elemelerini ve emellerini yakından ve herkesten daha iyi biliyorsunuz. Sizin söyleyeceğiniz sözler alınması lüzumunu beyan edeceğimiz tedbirler halkın lisanından söylenmiş telakki olunur ve bunun için en büyük isabetlere malik olur. Çünkü halkın sesi hakkın sesidir.

(Alkışlar)esnaf ve tüccarlar lafa girer:

- *Muhterem efendim biz kendi sektörümüzde vatan ve milletimiz için faideli girişimlerde bulunmak isteriz lakin kaynak sıkıntısı çekmekteyiz. Malumunuz savaştan yenin çıktık elde avuçta birşey kalmadı*

Paşa cevap verir:

- Efendiler, Devletimiz bu konuda sizin destekçinizdir. Milletimizi refah seviyeye çıkarmayı düstur edinmiş kardeşlerimizi yarı yolda bırakmayız kuşkunuz olmasın. Özel sektöre kredi verecek bir banka kurulacaktır (İş Bankası).

İşçiler konuşur:

- *Paşam bizler işçiyiz. Milletimize hizmet vermek en hakiki emelimizdir. Kendimiz için birşey istemeyiz lakin geleceğimizin büyükleri şimdinin çocukları yavrularımız aç bitap evde bekler. Hakkımızı alamıyoruz.*

Paşa cevap verir:

- Efendiler nasıl bir halet-i ruhiye içinde olduğunuzun idrakindeyim. Laikin endişe buyurmayınız. İşçilere sendikal haklar verilecek.

Tüccarlar lafa girer:

- *Paşam tüccar ahalisi olarak bizimde bir maruzatımız var. Vatanın durumu ortada. Savaş yolları bitap kıldı haliyle ulaşım zorlaştı. Mallarımızın ticaretinde zorluk çekiyoruz. Kağnı ne merkeplerle malı ulaşacağı yere gidene kadar bozuluyor. Hem ticaret aksıyor hemde zarara uğruyoruz.*

Paşa cevap verir:

- Aziz kardeşlerim. Kuvvetle idrakındayız ki Memleketimizi şömendöferler ile ve üzerinde otomobiller çalışır şoseler ile şebeke haline getirmek mecburiyetindeyiz. Çünkü garbın ve cihanın vesaiti şömendöferler oldukça bunlara karşı merkebler ve kağnı ile ve tabii yollar üzerinde müsabakaya çıkışmanın imkanı yoktur. Bu hakikatten yola çıkarak demiryolları ulaşımına öncelik verilecek. Bu kuruluşumuz gibi önemli kuruluşlar yabancı elinden satın alınacak ve yabancı tekellerden kaçınılacaktır.

Ticaretimizin ağıyar elinde kalması memleketimizin servetinden lüzumu kadar istifade edemediği beis olur. Fakat bütün bunlar söylendiği kadar basit ve kolay olmayan şeylerdir. Bunda muvaffak olabilmek için hakikaten memleketin ve milletin ihtiyacına mutabık esaslı program üzerinde bütün milletin müttehit ve hemahenk olarak çalışması lazımdır. Heyet-i Aliyeniz bu esasatın en kıymetlilerini inşallah bulup ortaya koyacaksınız.

Çiftçi lafa girer:

- *Paşam. Ben bir çiftçiyim. Toprakta başka ekmek kapım yok. Lakin bu vergiler belimizi büktü. Bunun bir hal*

çaresine bakılmazsa korkarım toprak işlenemeyecek.

Paşa cevap verir:

- Çiftçi kardeşlerimizin ne kadar meşakkatli bir durumda olduğunun idrakindeyiz. Dahil olduğumuz halk devrinin milli tarihini de yazabilmek için kalemler sapanlar olacaktır. Endişe buyurmayınız. Bu konunun bir hal çaresine bakılacak. Toprak reformu yapılacak. Temel tüketim mallarının üretimine öncelik verilecektir.

EK. 6 MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN İZMİR İKTİSAT KONGRESİNDE YAPTIĞI AÇILIŞ KONUŞMASINDA YER ALAN BAZI KELİMLERLE İLGİLİ SÖZLÜK

Kaffe: hep, bütün.
Kongre: Bir kuruluşun, gündemindeki sorunları konuşmak ve yeni kurullar seçmek üzere belli sürelerle yaptığı genel toplantı, kurultay.
Mündevice: bir şeyin içinde var olan, bulunan, saklı olan, içkin.
Müntahab: seçilmiş, güzide.
Sempozyum: bir dinleyici topluluğu karşısında özellikle bilim, sanat ve fikir ağırlıklı konularda değişik konuşmacıların önceden hazırlanmış bir dizi konuşma yapmalarınıdır.
Şömendöfer: demiryolu
Tarsin: sağlamlaştırma.
Tetvic: taç giydirme.
Tevsi: genişletme, yayma.
Tezyid: artırma, çoğaltma, fazlalaştırma.